



# Proxecto Muli Bwanji. Unha proposta de Cidadanía Global en tempos de pandemia

**D**urante o curso 2016/2017 o colexio Santa María do Mar colaborou coa posta en marcha da Escola Secundária Inácio de Loiola (ESIL) en M'Tsaladzsi, Tete (Mozambique), enviando unha profesora/formadora durante seis meses. Á súa volta, e conxugando a necesidade de sensibilizar as familias e alumnado de Santa María do Mar sobre outras realidades e para apoiar as necesidades propias dunha escola que comeza a funcionar nun contexto desfavorecido, asinou un programa de irmandamento entre as dúas escolas. A partir deste momento adheríronse ao programa paulatinamente outros centros. Actualmente participan na iniciativa, ademais de Santa María do Mar, as Escolas Infantís Municipais da Coruña Montealto e Os Cativos, o CPR Cervantes de Lugo na etapa de Primaria e o IES Agra do Orzán da Coruña, coa colaboración puntual doutros centros e entidades galegas. Desde Mozambique, ademais da ESIL, participan a escola CEI AMAM e CADEIC Nova Esperança en Tete.

O proxecto serviu de achegamento non só coa realidade das escolas africanas, senón tamén con contextos socio-educativos diferentes en Galicia, a través da realización de campañas, materiais didácticos, visitas aos centros e reunións entre centros participantes alternando os espazos escolares, o que supón un enriquecemento mutuo para o profesorado e alumnado participante.

**Susana Vázquez Martínez**

Colexio Santa María do Mar

[suvarmar@csmm.es](mailto:suvarmar@csmm.es)

REVISTAGALEGA  
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 35-37



O blogue <https://fitasdevento.wordpress.com/> resume as accións desenvolvidas entre as distintas comunidades educativas en infantil e a bitácora <https://mulibwanjismmesil.home.blog/> reflicte as distintas accións en Primaria, ESO e Bacharelato.

En total participan no proxecto 55 docentes de Galicia e Mozambique e até o momento máis de 3000 alumnos e alumnas de todas as etapas educativas.

O obxectivo xeral do proxecto Muli Bwanji é potenciar espazos de traballo, encontro e participación de cidadáns galegos e mozambicanos a través do respecto e a valoración da diversidade, a defensa do medio ambiente, a igualdade de xénero, a xustiza social e o respecto aos dereitos humanos individuais e sociais, para desenvolver homes e mulleres capaces de humanizar e transformar a súa realidade.

### ACCIÓNS DESENVOLVIDAS

Con este fin, desenvolvéronse nas escolas distintas accións que dividimos en catro grandes grupos :

#### 1- Entre docentes

- Intercambio de boas prácticas entre escolas galegas e africanas (planos lectores, organización de biblioteca, experiencias de laboratorio etc.).
- Seminarios online entre profesorado.
- Visitas formativas en Galicia e Mozambique.
- Creación de cartafoles comúns en distintas disciplinas das escolas africanas e galegas.

#### 2- Con participación do alumnado

Desde o 2017 desenvolvéronse distintos proxectos didácticos que se poden clasificar segundo os eixos de Cidadanía Global:

- *Diversidade cultural*: "Músicas compartidas" coa elaboración de cancións en común, "Letras de aquí e acolá", a través de contos populares africanos e galegos, "Diccionario chichewa-galego-portugués", ou a celebración conxunta do Día das Letras Galegas a través dun concurso de poesía.
- *Igualdade de xénero e empoderamento da muller africana*: Exposición "Mulleres que

mudan o Mundo" na ESIL e en Santa María do Mar, vídeo do alumnado do IES As Barxas en Moaña "Capulanas no Día da Mulher", que se utiliza cada 7 de abril para reivindicar o papel da muller africana e traballar a igualdade. <https://cutt.ly/khizV76>.

- *Desenvolvemento sostible*: Desde os hortos escolares e veciñais leváronse a cabo distintos proxectos nas escolas colaboradoras do proxecto Muli Bwanji, entre escolas infantís municipais e a nivel individual nos centros Santa María do Mar e CPR Cervantes.

- *Dereitos Humanos*. Coas seguintes propostas: "O balón amigo", un proxecto da EEI Montealto sobre o dereito dos nenos e nenas ao xogo e ao desenvolvemento global, coa pelota como eixo e centro de interese da experiencia; a "Semana dos Dereitos Humanos", cunha serie de mini-vídeos realizados para a semana do 16 a 26 de novembro, que invitan os nenos e nenas de primaria do CPR Santa María do Mar a reflectir sobre os dereitos da infancia

- *Cidadanía Global*. Distintas actividades de titoría a través de comunicación escrita, e deseño de aulas de titorías.

**3- Actividades de sensibilización** nas escolas, tanto con conversas do profesorado visitante como de voluntarios e voluntarias que foron a Mozambique, ou tamén a través de distintas campañas nas que se enviaron cintas de vento con desexos comúns, vídeos de acollida ao novo curso etc.

**4- Campañas solidarias** a través de mercadiños, envío de material escolar etc.

#### E de repente todo mudou...

En marzo do 2019, coa pandemia COVID 19, os centros

educativos de todo o mundo pecharon. Á incerteza da situación particular de cada centro sumouse a necesidade de manter vivo o proxecto nun momento no que as desigualdades se fixeron aínda máis patentes. O profesorado e as familias participantes decidimos facer un esforzo engadido para manter viva a proposta.

Anuláronse as visitas de profesorado, así como o desenvolvemento de accións solidarias, e comezamos a optimizar as ferramentas que tiñamos utilizado anteriormente entre as escolas. Así, organizamos distintos seminarios *online* onde profesores e profesoras de Galicia e Mozambique intercambiamos impresións e coñecementos.

Aproveitamos o confinamento para compartir a través dos blogs do proxecto materiais elaborados polo alumnado, como materiais para titorías a partir de filmes como “Unha gran idea”: Guía didáctica para titorías na ESO a partir da curta “Binta e a gran idea” e un vídeo realizado pola escola ESIL e Santa María do Mar <https://www.calameo.com/accounts/5595314>, a ilustración de contos populares mozambicanos polo alumnado do IES María Soliña en Moaña, ou “Até unha Cidadanía Global”, un proxecto intercentros entre escolas españolas, portuguesas e mozambicanas, a través do que os rapaces e rapazas de 4º e 2º de ESO transmitían mediante cartas e deseños o seu sentir no confinamento.

A pandemia non só puxo de manifesto a situación dos países non desenvolvidos ante unha situación de emerxencia mundial, senón que tamén axudou a reflexionar coa rapaza sobre conceptos relacionados coa Cidadanía Global,



os valores comúns a toda a humanidade e as desigualdades Norte-Sur.

Respecto ao profesorado participante, durante o confinamento non só afianzamos a estrutura do proxecto e creamos e compartimos recursos e metodoloxías, senón que Muli Bwanji? fixo honra ao seu significado e constituíu un lugar común de encontro e de partilla no que todos e todas saímos fortalecidos a nivel persoal e profesional.

O confinamento foi tamén un período formativo no que afondamos en metodoloxías como a ApS, a Pedagogía do Encontro e a Aprendizaxe por Proxectos.

### A PANDEMIA COMO OPORTUNIDADE

Co inicio das aulas, durante o curso 2020/21, o proxecto, pese ás dificultades deste curso, continuou a fortalecerse, integrándose nas programacións didácticas das escolas participantes e cristalizando en campañas solidarias e proxectos didácticos con continuidade no tempo. Sen dúbida, as vivencias compartidas na pandemia fortaleceron a co-

munidade de docentes que participamos no proxecto e crearon ligazóns máis intensas entre o alumnado.

Así, durante este curso, consolidouse o intercambio de boas prácticas e de seminarios formativos, realizáronse distintas campañas solidarias dirixidas por alumnos e alumnas e desenvolveuse nas distintas escolas participantes a “Semana de Mozambique”, onde a partir de distintas actividades didácticas os alumnos e alumnas coñecen a xeografía, a fauna e a flora, a literatura e a vida cotiá en Mozambique, en todos os niveis educativos co seu paralelismo nos colexios africanos.

Unha vez consolidado o proxecto, aspiramos a contar coa colaboración doutras escolas, tanto en Mozambique como en Galicia e a participación doutras etapas educativas como a Formación Profesional e Universidade. ■